

PESTPROTOCOL

Het Schateiland

2.1 Algemeen

OBS Het Schateiland hanteert een beleid dat alle vormen van (seksuele) intimidatie, agressie, geweld, pesten en racistisch gedrag tegenover medewerkers en leerlingen tegengaat. Hierbij wordt een zero-tolerance beleid gevoerd, waarbij alle betrokkenen bij de school worden gestimuleerd zich aan de regels te houden.

Als school houden we ons aan de wet Sociale Veiligheid op School. Dit houdt in dat school een expliciete verantwoordelijkheid hebben en een inspanningsverplichting om het pesten tegen te gaan. Daarnaast monitoren we de veiligheid en we hebben een anti-pestcoördinator.

Op het Schateiland zijn we een sociaal veilige school door:

- Schoolbrede aanpak
- Voorbeeldfunctie van leerkrachten
- Aandacht voor positieve groepsvorming
- Aandacht voor sociaal-emotioneel leren
- Goed gedrag aanleren
- Lessen in Mediawijsheid
- Beleid en protocol dat leeft binnen de school
- Regelmatig evalueren
- Korte lijntjes met ouders.

We willen op school bereiken dat niemand meer toekijkt en dat het slachtoffer durft te praten.

Plagen en pesten

2.1.1 Definitie pesten

We spreken van pesten als dezelfde persoon regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. Pestgedrag moet door iedereen serieus worden genomen.

Verschillen pesten en plagen

Plagen is niet hetzelfde als pesten.

Plagen is:

- af en toe;
- gebeurt 1 tegen 1;
- gelijkwaardig;
- over en weer;
- wordt bij gelachen;
- vertrouwen.

Pesten is:

- vaak en lang;
- machtsverschil;
- gemeen;
- stiekem;
- meerderen tegen 1;
- moeilijk te stoppen.

Wat erg belangrijk is, is dat de ontvanger bepaalt of het plagen of pesten is. Als een leerling ervaart dat het pesten is, krijgt hij/zij de gevolgen hiervan.

Voorbeelden van pestgedrag

Voorbeelden van pestgedrag zijn:

- niet uitgekozen worden;
- niet mee mogen doen;
- niemand wil naast je zitten;
- er wordt niet naar je geluisterd;
- belachelijk gemaakt worden;
- duwen en porren krijgen;
- ze maken grapjes over je;

- uitgescholden worden;
- ze noemen je homo of lesbisch;
- uitgelachen worden;
- ze maken je spullen kapot;
- ze pakken je spullen af;
- ze roddelen over je;
- je moet meedoen met seksspelletjes;
- opgewacht worden;
- gediscrimineerd worden;
- bedreigd worden;
- geslagen, geschopt worden;
- aangeraakt, betast worden.

Oorzaken en gevolgen van pesten

Oorzaken van pesten kunnen zijn:

- Groepsvorming (sociale status /'cool zijn')
- Macht
- Frustratie
- Verveling
- Agressie
- Thuisituatie
- Normen en waarden
- Gedrag van het slachtoffer

Pesten heeft ernstige gevolgen:

- Internaliserende problemen
- Psychosomatische klachten
- Suicide
- Relatieproblemen
- Problemen met zelfvertrouwen
- Schoolverzuim
- Afnemende schoolprestaties en –plezier
- Vermoeidheid
- Faalangst / perfectionisme

De pester leert door pesten dat grensoverschrijdend gedrag wordt beloont. Dit kan later uiteten in crimineel gedrag en/of overmatig alcoholgebruik.

De omstaanders/buitenstaander zijn getuigen van de agressie en hebben last van een gevoel van machteloosheid.

De helper, meeloper en aanmoediger lijken geen nadelige gevolgen te ondervinden van het pesten.

Cyberpesten

Cyberpesten is een complexe vorm van pesten. Het gebeurt soms anoniem, is stiekem, ongrijpbaar en is iets wat 24/7 plaats kan vinden. Daarnaast hebben zowel school en ouders samen de pedagogische verantwoordelijkheid. Ouders moeten hun kinderen goed controleren, al op jonge leeftijd beginnen met de opvoeding m.b.t. mediawijsheid. School is verantwoordelijk voor het aanbrengen van mediawijsheid.

Cyberpesten is ook strafbaar. Bij belediging, bedreiging, zonder toestemming foto's plaatsen, seksueel getinte afbeeldingen plaatsen, stalking en hacken kan de politie worden ingeschakeld door aangifte of melding te doen.

Voorbeelden van cyberpesten

Voorbeelden van cyberpesten zijn:

- Uitsluiting in WhatsApp
- Misbruik privégegevens
- Verspreiding beeldmateriaal
- Dreigtweets
- Haatcampagnes

Pesten als groepsprobleem

Pesten is een groepsprobleem. Bij het pesten gaat het niet alleen om de gepeste en de pester. In het figuur zijn de rollen bij het pesten en de invloed die zij hebben weergegeven.

De pester

De pester is de initiatiefnemende dader. Hij of zij begint met het pesten. De pester zoekt iemand uit waarvan hij/zij minder te vrezen heeft.

De gepeste

De gepeste is vaak iemand die minder weerbaar is.

Risicogroepen zijn:

- Angstig, depressief, teruggetrokken en verlegen;
- Overgewicht of obesitas;
- ADHD;
- Motorisch onhandig;
- Stotteren;
- Autisme;
- Afwijken van het gemiddelde;
- Sociaal kwetsbaar.

Het is belangrijk voor de gepeste dat hij/zij weet dat hij er niet alleen voor staat. Vriendschappen helpen, omdat meerdere slachtoffers de psychische gevolgen van het pesten afzwakt. De gepeste ervaart dat hij er niet alleen voor staat.

De meeloper en de aanmoediger

De meeloper en aanmoediger zijn actief betrokken bij het pesten. Zij houden het pesten in stand. Zij houden hen aan empathie voor de slachtoffers. Het meelopen straalt een hogere status uit. Ook zijn ze zelf bang om gepest te worden.

De omstander

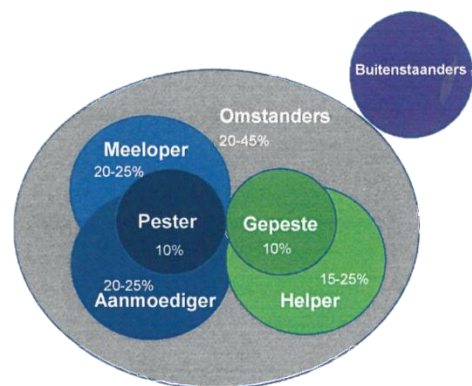
De omstanders hebben een sleutelrol bij het aanpakken van het pestgedrag! Deze groep moet ingezet worden om het pesten te stoppen. De omstanders kijken negatief tegen het pesten. Ze weten niet hoe ze kunnen helpen. Daarnaast creëren de omstanders het bijstanderseffect: hoe groter de groep, hoe minder groot de kans dat er geholpen wordt.

De helper of verdediger

De helper of verdediger is zelfverzekerd en heeft zelfvertrouwen. Ook is de helper weerbaar, alert en heeft een positieve status binnen de groep. Er wordt geholpen door: te troosten, melden en door het aanspreken van de pester.

De buitenstaander

De buitenstaanders zitten niet in de groep. Zij zijn wel betrokken. Het gaat om ouders, collega leerkrachten, conciërge, kinderen uit andere groepen etc.

2.1.2 Anti-pestcoördinator (APC'er)

De APC'er is een vast aanspreekpunt die het pestbeleid coördineert. De APC'er is (mede) verantwoordelijk voor het anti-pestbeleid, een klankbord (voor leerlingen, onderwijspersoneel, ouders), houdt zicht op de veiligheidsbeleving en heeft zicht op de incidenten en risico's. De APC'er heeft een coachende en ondersteunende rol. De coördinerende taken van de APC'er zijn:

- Opvangen leerling/ouder en de situatie in kaart brengen;
- Zoeken naar oplossingen;
- Nazorg (worden afspraken nageleefd, is het pesten gestopt?);
- Verwijzen.

De APC'er let er op dat alles goed schriftelijk vastgelegd wordt en dat de pestincidenten worden geregistreerd.

Veiligheidsmonitor

Om het niet direct merkbare pesten toch op het spoor te komen is de veiligheidsmonitor van WMK-PO een instrument om dat te bereiken. Deze worden jaarlijks in de groepen 6 t/m 8 afgenomen. Natuurlijk hebben ook ouders hierin een belangrijke signalerende rol.

2.1.3. Aanpak van pesten

Preventief

Op Het Schateiland willen we pesten voorkomen en actief bestrijden. We zien pesten als een probleem waarin iedereen zijn verantwoordelijkheid heeft: leraren, directie, ouders en kinderen (pesters, gepesten en de zwijgende middengroep). We voorkomen pesten door:

- Positief beïnvloeden van het schoolklimaat;
- Aandacht voor positieve groepsvorming;
- Actief systeem van leerlingbegeleiding;
- Actieve communicatie over waarden en normen;
- Voorbeeldgedrag van leerkrachten;
- Projecten/lessen over pesten;
- Aandacht voor sociale vaardigheden voor alle kinderen.

Stappenplan bij het pesten

We doorlopen op school het volgende stappenplan.

Signaleren en analyseren

1. Als er gepest wordt, voert de leerkracht een afzonderlijk gesprek met de pester, de middengroep en met het kind dat gepest wordt.
2. De leerkracht heeft (telefonisch) contact met de ouders van alle betrokken kinderen.
3. Van de gesprekken wordt een verslag gemaakt dat wordt opgenomen in het leerlingdossier.

Plan van actie

4. Er worden duidelijke schriftelijke afspraken gemaakt met het gepeste kind, de pester en de kinderen uit de middengroep. In deze afspraken staat in ieder geval ook vermeld welke sancties er volgen als de gemaakte afspraken niet worden nageleefd. Ouders van beide partijen (pester en gepeste kind) worden hierover geïnformeerd.

Uitvoeren plan van actie

5. De naleving van de gemaakte afspraken wordt gecontroleerd en bijgehouden door de leerkracht en/of APC'er binnen een termijn van vier werken. Pestincidenten worden vastgelegd.

Evaluatie

6. Na uiterlijk vier weken wordt de balans opgemaakt; hoe werken de afspraken, is er een verandering in het gedrag te zien? Ouders van beide partijen (pester en gepeste kind) worden hierover geïnformeerd.
7. Er volgt een afzonderlijk gesprek met de pester, de middengroep en het gepeste kind.
8. Als er geen duidelijke verandering in het gedrag van de pester is te zien:
  - a. volgt er een gesprek met de ouders. De pester krijgt vier werken om het gedrag aan te passen, tevens kan begeleiding ingezet worden om wel tot een gedragsverandering te komen.

Implementatie

- b. De sancties zoals afgesproken in stap 4 worden opgelegd. De politie wordt geïnformeerd als er sprake is van strafbare feiten.
  - c. Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een tijdelijke schorsing aan de pester opgelegd. De school volgt hierbij het 'Protocol schorsing en verwijdering'. Tevens kan begeleiding ingezet worden om wel tot een gedragsverandering te komen.
  - d. Als het pestgedrag na bovenstaande maatregelen niet stopt, wordt een definitieve schorsing (verwijdering) aan de pester opgelegd. De school volgt hierbij het 'Protocol schorsing en verwijdering'. Tevens kan begeleiding ingezet worden om wel tot een gedragsverandering te komen.
9. Na afloop van de straf wordt met het kind besproken hoe hij/zij dit ervaren heeft en wat hij/zij er van geleerd heeft.

Vijfsporenaanpak

Op school hanteren we de vijfsporenaanpak (Bob van der Meer). De vijf sporen worden tegelijk uitgezet.

1. Hulp aan het gepeste kind
2. Hulp aan de pester
3. Mobiliseren zwijgende middengroep
4. Professionaliseren van en hulp bieden aan ouders
5. Als school de verantwoordelijkheid nemen door professionaliseren team.

Het doel van de vijfsporenaanpak is dat het pesten niet escaleert.

Hulp aan het gepeste kind

Het probleem wordt serieus genomen en er wordt gezocht wat er precies gebeurd is. Er wordt overleg over mogelijke oplossingen. Er wordt de leerling hulp geboden door de leerkracht, coördinator leerlingenzorg en/of APC'er.

We geven hulp aan het gepeste kind door:

- te luisteren;
- hem serieus te nemen (het is jouw probleem, maar niet jouw schuld);
- samen denken over oplossingen en samen werken aan oplossingen;
  - o boodschap: het is morgen niet gelijk opgelost
  - o vragen wat de leerling al gedaan heeft om het op te lossen
  - o duidelijk aan geven bij wie de leerling terecht kan
  - o als een leerling niet meer naar school wilt, vragen wat de volgende dag verbeterd moet zijn om toch naar school te kunnen komen
- aanleren sociale vaardigheden en hierbij evt. deskundige hulp bij in te schakelen;
- vervolggesprekken inplannen.

Hulp aan de pester

De pester wordt met zijn gedrag en de gevolgen geconfronteerd. Er wordt geprobeerd de achterliggende oorzaken voor het pestgedrag boven tafel te krijgen. Er wordt de leerling hulp geboden door de leerkracht, coördinator leerlingenzorg en/of APC'er.

Ook voor de pester is het belangrijk dat hij/zij zich gehoord voelt. Met de pester wordt ook in gesprek gegaan tijdens dit gesprek worden de gevolgen van het pesten (truc gevouwen blaadje) besproken; grenzen gesteld en consequenties handhaven (niet gelijk dreigen met straffen, maar kijken wat de leerling nodig heeft). Daarnaast krijgt de pester hulp:

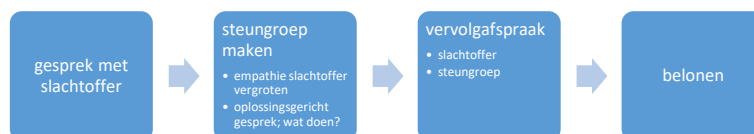
- door er voor te zorgen dat hij/zij zich veilig voelt;
- bij relaties met andere kinderen te verbeteren (SOVA). De pester zit vaak vast in de rol als pester;
- Bij het houden aan de regels;
- Vervolggesprekken inplannen.

Mobiliseren zwijgende middengroep

De leerkracht (of APC'er) bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen uit de groep hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bij dragen aan een verbetering van de situatie.

- Oplossingsgerichte groepsgesprekken:
  - o *Stel je voor dat iedereen in deze klas een super leuke week had... Hoe zouden de leerlingen zich dan gedragen tegenover elkaar? Wat zou anders zijn?*
  - o *Als deze klas op zijn best was, hoe gaan jullie dan met elkaar om? Hoe krijgen jullie dat voor elkaar?*
  - o *Wat zouden andere leerkrachten opmerken? Waardoor kunnen zij zien dat dit een gelukkige en ondersteunende klas is?*
- Blijheidsdetective (op zoek naar geluuksmomentjes in de klas)
- Geheime vriendjes / "Wie is de complimenten mol?"
- Steungroepaanpak
  - o Een steungroep is een groepje leerlingen (5 tot 8) die de pester hulp bieden om gelukkiger te worden. Ze helpen om de sfeer te verbeteren. De steungroep krijgt de

verantwoordelijkheid voor hulp en actie.

Hulp bieden aan ouders

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden altijd serieus genomen. School en ouders hebben bij voorkeur face-to-face contact. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. De school is eerlijk, duidelijk en realistisch en maakt de verwachtingen expliciet. De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundigen.

Professionaliseren team

De school zorgt dat alle medewerkers voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten. De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is waardoor een klimaat ontstaat waarin pesten bespreekbaar gemaakt kan worden en minder kans krijgt. Alle medewerkers van school vervullen een voorbeeldfunctie bij het signaleren en tegengaan van pestgedrag.

De APC'er kan in alle gevallen hulp bieden aan alle partijen in de vorm van adviezen en tips. Tevens bewaakt de APC'er het proces rondom de activiteiten om het pesten te voorkomen en bij de aanpak van het pesten.

Consequenties

Als de pester niet stopt hanteren we consequenties in vier fases:

- Fase 1: pauze binnen, gesprek, schriftelijke opdracht, duidelijke afspraken, ouders informeren.
- Fase 2: nadrukkelijke medewerking ouders
- Fase 3: deskundige hulp, in andere groep plaatsen
- Fase 4: schorsing of verwijdering

Hulp aan ouders

Leraren krijgen te maken met ouders van slachtoffers, pesters en van de zwijgende middengroep. De ouders van de slachtoffers zullen het meest geneigd zijn de hulp van de school in te roepen, maar ook de ouders van de zwijgende middengroep zullen zich misschien zorgen maken. Pesten verziekt immers de sfeer in de klas. Voor ouders van pesters kan de mededeling dat hun kind pest soms erg confronterend zijn.

Ouders van pesters

- neem het probleem serieus. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen
- Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed aandacht aan het kind
- Stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen
- Schakel eventueel deskundige hulp in.

Ouders van gepeste kinderen

- bespreek het probleem met de direct betrokken leraar van het kind
- lees samen met het kind literatuur over pesten op school (zie leessuggesties)
- beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen (laat het kind merken dat het ook sterke kanten of eigenschappen heeft)
- stimuleer het kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij/zij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken
- houd de communicatie met het kind open en blijf dus in gesprek met het kind
- steun het kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt
- laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt (dit kan best emotionele reacties oproepen. Dat is op zich niet erg, als het kind hiermee maar geholpen wordt om de emoties te verwerken)
- laat het kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining, bijvoorbeeld een training van Bureau Jeugdzorg/GGZ, een particuliere instelling of GGD op school.

Als de ouders aangeven dat zij er eigenlijk van hun kind niet met de school over mogen praten, maak hen dan duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken en dat er regelmatig afstemming vindt met hen.

Adviezen aan alle ouders

- neem het probleem serieus: het kan ieder kind overkomen
- neem de ouders van het gepeste kind serieus
- maak het tot een gemeenschappelijk probleem
- praat met het kind over school, over de relaties in de klas en over wat leraren doen. Vraag hem of haar af en toe of er in de klas wordt gepest
- koppel informatie van het kind terug naar school: wie pest er, wat doen zij en waarom
- corrigeer het kind als het voortdurend anderen buitensluit of als het meedoet met pesten
- geef als ouder het goede voorbeeld, wees niet neerbuigend of respectloos ten opzichte van anderen
- leer het kind voor anderen op te komen.

Leessuggesties voor ouders

- *Pesten bij kinderen* door S. Munro

Centrale Uitgeverij De Banier BV, 2000 ISBN 90 4470 0871

Dit boek geeft ouders handige tips om pesten te onderkennen, te voorkomen en aan te pakken wanneer het zich voordoet.

- *Pesten, Gedaan ermee!* Door Gie Deboutte

Brussel: BDJ – Jeugd & Vrede vzw., 1997, ISBN 90 7564 0013

Bestellen via de stichting Vredeseducatie, Utrecht, tel 030-2723500.

Hoe om te gaan met pesterijen? Tips voor ouders, leraren en begeleiding

- *Pesten hoort er niet bij* Lucy Buddelmeijer (eindredactie)

Stichting Jeugdinformatie Nederland, Utrecht, 1995

2e druk, ISBN 90 7449 2185. Bestellingen tel. 030-2394455

Brochure met informatie en advies voor ouders van kinderen van 8 tot 15 jaar.

Sites tegen pesten

<http://www.sjn.nl/pesten/>

Deze site is bedoeld voor ouders die willen weten hoe je pesten kunt herkennen en wat je er tegen kunt doen. De site gaat uit van de Stichting Jeugdinformatie Nederland, nu onderdeel van het Nederlands Instituut voor zorg en welzijn (NIZW) Jeugd te Utrecht.

<http://www.pestten.net/>

Biedt uitgebreide informatie over de aanpak van pesten voor ouders, kinderen en scholen. Deze site gaat uit van Bob van de Meer, voorzitter van de Stichting Europees Expertisecentrum voor Veiligheid

<http://www.pestweb.nl/>

Geeft informatie aan kinderen in de bovenbouw en in het voortgezet onderwijs. Ook leraren en ouders kunnen er terecht. De site gaat uit van het Transferpunt voor jongeren, school en veiligheid van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum.

<http://www.posicom.nl>

Het anti-pestbureau Posicom is gespecialiseerd in het aanpakken van pesten en in het optimaliseren van groepsprocessen en biedt daarvoor een aantal diensten en readers aan, specifiek gericht op scholen en instellingen die werken met kinderen en jongvolwassenen. Posicom verzorgt eveneens ouderavonden over het aanpakken van pesten.

<http://www.besafeonline.org>

Op deze site treft u informatie aan over veilig internetgebruik, waaronder ook een onderdeel digitaal pesten.